

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSANİ YARDIM KOORDİNASYON OFİSİ

RECEP TAYYİP TEKE

Araştırma Asistanı ORSAM

“

BM'nin insani yardım faaliyetlerini düzenlemek ve koordine etmekle görevli bir kuruluş olan OCHA, dünyanın dört bir yanında acil yardım ihtiyaçlarını karşılama konusunda oldukça kritik bir rol oynamaktadır.

”

Birleşmiş Milletler (BM), dünya çapında barışı ve insan haklarını koruma misyonunu üstlenen uluslararası bir örgüt olarak tarih sahnesinde

yerini almıştır. BM, 1945 yılında kurulduğundan bu yana dünya genelindeki sorunları çözmek ve insanların yaşam koşullarını iyileştirmek için bir dizi farklı ajans ve programı bünyesinde barındırmaktadır. Bu ajanslardan biri, BM

İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (The UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) veya daha yaygın olarak bilinen adıyla OCHA'dır. BM'nin insani yardım faaliyetlerini düzenlemek ve koordine etmekle görevli bir kuruluş olan OCHA, dünyanın dört bir yanında acil yardım ihtiyaçlarını karşılama konusunda oldukça kritik bir rol oynamaktadır.

OCHA'NIN TARİHÇESİ

19 Aralık 1991 tarihinde BM Genel Kurulunun 46/182 sayılı kararıyla kurulan OCHA, insani yardımın daha etkili bir şekilde koordine edilmesini amaçlayan bir BM ajansıdır. Bu ofis, dünya genelindeki insani krizlere daha hızlı, etkin ve

koordineli bir yanıt verme ihtiyacına yönelik olarak kurulmuştur. Zira o dönemde ortaya çıkan birçok insani krize eksik koordinasyon ve geç müdahale gibi birtakım sorunlar sebebiyle süratli ve etkin bir şekilde yanıt verilememiştir. Bu sorunları çözmek üzere kurulan OCHA, insani yardımın dünya genelinde dağılımını daha iyi organize etmek ve felaketlerin olumsuz etkilerini en aza indirmek üzere faaliyet göstermektedir. OCHA'nın kuruluşunda dönemin BM Genel Sekreteri Boutros Boutros-Ghali önemli bir rol oynamıştır.

OCHA'nın Cenevre ve New York'ta iki genel merkezi, İstanbul ve Lahay'de iki küresel merkezi ve dünyanın beş farklı şehrinde bölgesel ofisi bulunmaktadır. Ayrıca 29 farklı şehirde bulunan ülke ofisleri, OCHA'nın gerek bölgesel etkileri bulunan krizlere gerekse ülke düzeyindeki felaketlere yönelik insani yardımları hızlı ve verimli bir biçimde koordine etmesini mümkün kılmaktadır. OCHA, beş yıllık bir dönem için atanan BM İnsani İşlerden Sorumlu Genel Sekreter

Yardımcısı tarafından yönetilmektedir. Bu görev, Temmuz 2021'den bu yana İngiliz diplomat Martin Griffiths tarafından yürütülmektedir.

OCHA'NIN GÖREVLERİ VE FAALİYET ALANLARI

OCHA'nın başlıca amacı, kriz ve acil durum bölgelerine insani yardım ulaştırmak için koordinasyon sağlamak ve bu süreci daha etkili ve verimli hâle getirmektir. Bu amaç doğrultusunda OCHA, dünya genelindeki insani yardım organizasyonlarıyla iş birliği yapmakta ve insani yardımların zamanında ve etkili bir şekilde ulaştırılmasını sağlamaktadır. OCHA'nın başlıca görevleri şu şekilde sıralanabilir:

İnsani Yardımların Koordinasyonu: OCHA'nın en temel görevi kriz bölgelerine yönelik insani yardım faaliyetlerini koordine etmektir. Bu görev, hükümetler, insani yardım kuruluşları ve sivil toplum örgütleri arasında iş birliği yapmayı ve koordinasyonu sağlamayı gerektirmektedir. Bu sayede insani

yardımlar acil durum bölgelerine daha hızlı ve etkili bir şekilde ulaştırılabilmektedir.

Bağış Toplama: OCHA, insani yardımların finanse edilmesi için bağış yapılmasını teşvik eder, bağış toplama süreçlerini yönetir ve bağışçı ülke, kuruluş ya da kişilerle iletişimi koordine eder. Dolayısıyla OCHA, insani yardım fonlarını toplamak ve kriz bölgelerine yönlendirmek hususunda kritik bir rol oynar.

Veri Toplama ve Analiz: OCHA, insani krizler hakkında bilgi toplamak, verileri analiz etmek ve bu bilgileri ilgili kuruluşlarla paylaşmakla yükümlüdür. Böylece OCHA, doğal afet ve kriz bölgelerindeki ihtiyaçların belirlenmesine ve insani yardımların bu bölgelere daha etkili bir şekilde dağıtılmasına yardımcı olur. Ayrıca toplanan veriler ve bunların analiz edilmesi gelecekte yaşanması muhtemel insani krizlere etkin bir şekilde müdahale imkânı sağlar.

OCHA'nın faaliyet alanları sadece doğal afetler sonucu ortaya çıkan insani krizleri değil, aynı zamanda çatışma bölgelerindeki insani yardım ihtiyaçlarını da kapsamaktadır. Ancak çatışma bölgelerinde sivil halkın korunması ve insani yardımın ihtiyaç sahiplerine güvenli bir şekilde ulaştırılması büyük bir zorluk teşkil edebilmektedir. OCHA, bu tür zorlukları aşmak ve acil durum bölgelerine yardım ulaştırmak için ciddi çaba sarf etmekte, çatışmanın taraflarıyla koordinasyon sağlayarak ihtiyaç sahiplerinin insani yardımlara güvenli erişimini temin etmektedir. OCHA, kurulduğu günden bu yana birçok insani krizde önemli bir rol oynamıştır. Doğal afetler, iç sa-

vaşlar, salgın hastalıklar gibi acil durumlar karşısında hızlı ve etkili bir yanıt sağlama kapasitesi sayesinde insanların hayatlarını kurtarmış ve acılarını hafifletmiştir. Suriye ve Yemen iç savaşları, Rohingya krizi, koronavirüs (Kovid-19) pandemisi ve Ukrayna savaşı, OCHA'nın geçtiğimiz yıllarda insani yardımları koordine etme ve ulaştırma anlamında etkin mücadele verdiği krizler arasında yer almaktadır.

OCHA, Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ta meydana gelen depremlerde önemli bir rol oynamıştır. OCHA'nın Cenevre Temsilcisi Ramesh Rajasingham, depremlerin hemen ardından yaptıkları çalışmaların kuruluşun koordine ettiği en büyük uluslararası arama-kurtarma operasyonu olduğunu açıklamıştır. Rajasingham, Türkiye'ye 38 farklı ülkeden gelen arama kurtarma ekiplerinin BM tarafından koordine edildiğini ve bu ekiplerin gönüllü olarak deprem sonrası çalışmalara katıldığını belirtmiştir. OCHA, Fas'ta yaşanan deprem ve Libya'da meydana gelen sel felaketlerinin sebep olduğu insani krizlerle mücadelede de etkin bir rol üstlenmiştir. BM İnsani İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı ve Acil Yardım Koordinatörü Martin Griffiths, BM ve ortaklarının, bu afetlerden etkilenen nüfusa hızlı ve etkin bir şekilde yardım sağlamak üzere tamamen seferber olduğunu açıklamıştır. Ayrıca OCHA, uluslararası bağış kampanyalarına öncülük etmek suretiyle Fas ve Libya'da meydana gelen afetlerin sebep olduğu acıların hafifletilmesi için yoğun çaba göstermiştir.

ULUSLARARASI YARDIMLARIN AZALMASI

Artan ihtiyaçlara rağmen yapılan bağışların azalması, OCHA'nın insani yardım faaliyetlerini etkin bir şekilde sürdürmesinin önündeki en büyük engellerden birini teşkil etmektedir. Fon eksikliğinin insani yardım operasyonlarını oldukça olumsuz etkilediğini duyuran OCHA, geçtiğimiz aylarda bu konuya ilişkin birçok açıklama yapmış, uluslararası topluma bağışları artırma çağrısında bulunmuştur. Örneğin, OCHA'nın Haziran 2023'te yaptığı açıklamada hâlihazırda ihtiyaç duyulan 54,8 milyar doların sadece yüzde 20'sinin toplandığı belirtilerek dünya genelinde 22 kişiden birinin yardıma muhtaç durumda olduğuna işaret edilmiştir. "İhtiyaçlar, ciddi anlamda artarken, fonlamalar yetmiyor" denilen açıklamada, fon eksikliğinin milyonlarca kişiyi etkilediğinin altı çizilmiş, donörlere katkılarını artırma çağrısı yapılmıştır. Uluslararası yardımların azalmasından en çok etkilenen muhtaç gruplar arasında Suriyeli mülteciler yer almaktadır. Yüzbinlerce Suriyeli mülteciyi barındıran Ürdün ve Lübnan gibi ev sahibi ülkelerin derin ekonomik krizlerle mücadele etmesi, bu ülkelerin sığınmacıların en temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamamasına neden olmaktadır. Suriye'de devam eden siyasi ve ekonomik istikrarsızlık ise ülkenin kuzey ve kuzeybatısında zor şartlar altında yaşanan yerinden edilmiş Suriyelileri oldukça olumsuz etkilemektedir. Ayrıca Kovid-19 pandemisinin ortaya çıkışı ve Ukrayna savaşının patlak vermesi, uluslararası yardımların bir kısmının bu krizlere aktarılması sonucunu

doğurmuştur. Bu şartlar altında Suriyelilerin hayatlarını idame ettirmesi giderek daha zor hâle gelmektedir. Dolayısıyla uluslararası toplumun Suriyeli mülteciler konusunda bir an önce elini taşın altına koyması ve mültecilerin hayatlarını kolaylaştırmak için mücadeleye eden OCHA gibi insani yardım kuruluşlarına yapılan finansal desteği ciddi anlamda artırması gerekmektedir. Sonuç olarak Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA), dünya genelindeki insani krizlere yanıt vermek ve bu krizlerin mağdurlar üzerindeki olumsuz etkilerini hafifletmek üzere faaliyet gösteren bir kuruluştur. İnsani yardımları koordine etmek, insani krizlere ilişkin veri toplamak ve analiz etmek, insani yardımları teşvik etmek ve bağış toplamak OCHA'nın faaliyet alanları arasında yer almaktadır. Son dönemde dünyanın farklı noktalarında meydana gelen deprem, sel ve yangın gibi doğal afetler ya da silahlı çatışmalar ve iç savaşlar gibi insan kaynaklı krizler, OCHA gibi insani yardım kuruluşlarının önemini bir kez daha açık bir biçimde ortaya koymuştur. OCHA'nın insani yardım faaliyetlerine destek vermek ve bu kuruluşun misyonunu devam ettirmesine yardımcı olmak, dünya genelinde insanların daha iyi bir yaşam sürdürebilmeleri için büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla OCHA'nın acil durum bölgelerine insani yardım ulaştırılması ve insanların temel ihtiyaçlarının karşılanması konusundaki çalışmalarını uluslararası toplumun ortak çabalarıyla desteklenmelidir. Ancak bu sayede daha adil ve insan odaklı bir dünya inşa etmek mümkün olacaktır. ■